

jól megjelöli. Emellett azonban a bizottság a *gyérités* szót ugyanez értelemben szintén megtartandónak véli.

s) *Felnyesés* (Aufästung) helyett *megnyesés* szó fogadtatik el.

Cseti Ottó előadása alapján a bizottság a földméréstan körébe vágó következő műszavakban állapodik meg:

t) *Ordinata* = *rendszer*; *Coordinaták* = *összrendezők*; *libella* = *szintező*; *nonius* = *paránymérő*; *ocularlencse* = *nézőlencse*; *magnestü* = *déllőtű*; *compasz* = *déllősítő*; *limbus* = *szinteskör*; *alhidada* = *mutatókör*; *theodolit* = *szögszabatosító, tőkélyes szögmérő*, *figurans* = *jelmutató*, *photogrammetria* = *fényképes mérés*.

III. Ezzel a bizottság a kétes szavak tárgyalását egyelőre befejezván, kimondta, hogy a további munkálatoknál még felmerülő ily szavak az illető előadó által mindég külön foglalandók és előterjesztendők.

VI. A bizottság azon tagjai, kik szóanyagukat még nem gyűjtötték össze, felkéretnek, hogy azt terjeszszék elő.

V. A legközelebbi ülés napirendjére az erdőrendezéstan körébe tartozó műszók megvitatása tüzetik s az ülés idejének megállapítása az elnökre bízatik.

Egyéb tárgy nem lévén, elnök az értekezletet berekeszti.

K. m. f.

Bund Károly s. k.
szerk. biz. tag.

Bedő Albert s. k.
szerk. biz. elnök.

IRODALMI SZEMLE.

A legelőgazdaság rendezéséről. (Felolvasta a hétfalusi gazdák gyűlésén 1902. évi február hó 19-én *Téglás Károly* m. kir. erdőmester. Brassó, 1902. a Brassói Lapok nyomdája és könyvkereskedése).

Annak a nagy gazdasági váltságnak, a leküzdésében, mely majdnem országszerte nyomasztólag hat a magyar népre, az erdészlet csak akkor fogja valóban teljes mértékben kivenni a maga részét, ha szaktársaink a szoros értelemben vett „kötelesség“, a rideg hivatalos érintkezés határain túl is kapcsolatot keresnek a néppel. Azt a számos félreértést a melyet gazda-népünk széles körben az erdészlet iránt táplál, csak úgy fogjuk eloszlatni, a gyanakvó, mindenütt furfangot sejtő nép bizalmát csak úgy nyer-

hetjük meg, ha lelkületéhez igyekszünk férközni, ha a vele való érintkezésben a bürokratát elnyomva magunkban, az ő saját nyelvén szólunk hozzá és rábeszélő-képességünk teljes kifejtésével meggyőzzük arról, hogy csak javát akarjuk, hogy vele érzünk, hogy ismerjük bajait, s azokat nem súlyosbitani, hanem enyhíteni akarjuk.

Az utóbbi években elvétve örömmel értesültünk egyes szak-társak ily értelmű működéséről s most is örömmel ragadjuk meg a tollat, hogy egy oly értelmű művecskét ismertessünk meg t. olvasóinkkal, a melynek célja egyik legfontosabb, úgy a mező-, mint az erdőgazdaságra egyaránt jelentőségteljes kérdésnek: a legelőgazdaságnak népszerű alakban való ismertetése.

Ez talán legelhanyagoltabb mezeje gazdasági életünknek s kénytelen-kelletlen nekünk erdészeknek kell vele foglalkoznunk, mert „az erdőgazdaság nem vágyik újabb kopárok után, a melyek éppen csak még az ő kezelése alatt menthetők meg a kulturának ha ugyan megmenthetők!” Így mond az Országos Erdészeti Egyesületnek legutóbb megjelent röpirata a legelőkérdésről. Pedig ha az eddigi legelőgazdaság tovább folyik, minden bizonynyal mindig újabb és újabb oly kopárok fognak keletkezni, a melyeken a gazdának már nincs mit keresnie s a melyekért kárpótlást a még valamennyire termőerőben lévő erdőből keres. Az erdőnek ezt a folytonos megostromolását csak úgy fogjuk enyhíthetni, ha a még használható legelőterületek okszerű használatát és ápolását minden rendelkezésünkre álló eszközzel szorgalmazzuk és jóakaró tanácssal és tettel minden kínálkozó alkalommal közbe lépünk. Kapcsolatot kell keresnünk a vármegyei gazdasági egyesületekkel, szét kell oszlatnunk az erdőgazdaságról táplált ferde nézeteket s a helyes legelőgazdaság szükségességét kell hangsúlyoztatnunk. De a gazdasági egyletek működése — bár sokat tehetnek — egymagában nem lesz elegendő, az államnak pedig gazdasági ismeretekkel bíró helyi közege csak az erdőtiszt. A mezőrendőri törvény legsarkalatosabb tételai miatt végrehajthatlanok? Csakis azért, mert végrehajtásuk ugyszólván az *egész* vonalon jogi képzettségű egyénekre van bízva, a kik egyébként is nagyon elfoglalva, nem tudják a nép gazdasági fellendülésének mik az alapfeltételei.

Téglás is szükségesnek találta, hogy első sorban indokolja, miért is szólal ő mint erdész a legelőgazdaságról, mert nagy okuk lehet a hétfalusiaknak félteni a legelőt az erdésztől. Az a több mint másfélezer hold fenyőültetés, a mely most a falvak körül elterül, nemrégén mind legelő volt. De milyen legelő, olyan mint a kényszerűségből most is annak használt meredek hegyoldal, melyet omladozó mély vízmosságok szakgatnak meg s a melyre valóban csak bögni jár a marha. S ha ezeket a hegyoldalakat nem erdősítették volna még idején be, a tátongó vízmosságok hordaléka záporosók alkalmával a falut is veszélyeztetné, anélkül, hogy ott annyi fü teremne, a mennyiből 1—2 gazda marhája jóllaknék.

Most még az erdő sem nyújt hasznot — azaz nyujthatna, ha a székely a sorközökben már ismét mutatkozó fütermés óvatós kisarlózására reászánná magát, mihelyt azonban legalább karót terem az az erdő, onnan kezdve aztán mindinkább fokozódó jövedelmet nyújt, s szálas erdővé felnöve valóságos kincses bányája lesz a csángó községeknek.

Az erdészet tehát csakis jót tett, amikor azokat a hegyoldalakat, a melyeken a legelőmarha már táplálékot nem talál, beerdősítette, de vajjon ebből az következik-e, hogy a legelőket ezentul is használják szabadon, tegyük tönkre s azután erdősítsük be? Nem! és pedig annál inkább nem, mert a Hétfalu körül maholnap már nem lesz egy talpalatnyi erdő sem, a melyet — ugymond Téglás — „a beerdősített legelőkért cserébe lehetne adni, miután elődeik a *mezőgazdasági művelésre is alkalmas helyekről már kiirtották az erdőt* olyan alapos gondossággal, hogy a csángók mai nemzedékének maradt erdőkből, a hegyoldalak meredek volta, vagy a talaj silánysága miatt, *állandó használatra alkalmas új legelőterületeket irtani legfennebb csak jelentéktelen foltokban lehetne.*“

„Én, mint erdész hivom fel figyelmüket erre a vigasztalan kilátásra; mint erdész emelek szót, hogy többé ne reménykedjenek az erdő- és legelőcsere útján elérhetőnek vélt legelőkár pótlásban, mert higgyék el, hogy az ilyen változtatott üzemre alapított pusztító gazdaságra nézve ütött a tizenkettedik óra s ha a legelőgazdaság nem vesz más irányt: akkor állattenyésztésük maholnap kétségbeejtő válságba jut, a melyen az erdővagyon egy részének elpusztítása csak ideig-óráig segíthetne.“

„Nem arra buzdítom tehát, a mit az erdész sughatna nekem, hogy csak rajta, erdősítsétek be a legelőket, hanem magára a helyes legelőgazdaságra kívánok figyelmet kelteni és ezért talán elhiszik a hitetlenkedők is, hogy most erdész helyett első sorban az önök gazdasági helyzetével minden önzés nélkül foglalkozó gazda szól belőlem, a kinek őszinte vágya az, hogy terjedelmes, hegy-völgyeiken virágzó állattenyésztés fejlődjék.“

„A gazdáknak be kell látniok, hogy az állattenyésztésnek hova-tovább érezhetőbbé váló nehéz helyzete első sorban a legelőgazdaság elavult pusztító rendszeréből ered. Hiába osztogat az állam kitünő tenyész-állatokat, hiába jutalmazza a jó tenyésztőt és hiába igyekszik a nemes verseny felkeltésével lendületet adni az állattenyésztésnek! . . . megfelelő eredmény nem kamatozhatja a bőkezű áldozatokat, mert az állattenyésztéshez nélkülözhetetlen legelők soványak, kiéltek, kezelésük külterjes zsarolásból áll s a gazdaközönség a mezőgazdaságról szóló törvény üdvös intézkedései dacára, még ma is tétlenül szinte fásultan nézi: miként fogy, pusztul évről-évre a legelő.“

„Mindenki tudja, hogy jó legelő nélkül különösen a szarvasmarha-tenyésztés meddő kinlódás; mindenki tapasztalja, hogy elsoványodott legelőn a legjobb fajmarha is leromlik; de a baj gyökerének orvoslása: a rendszeres legelőgazdaságra való áttérés mégis annyira késik, mintha valami félelmes dolog rejlenék benne.“

A jelen gazdálkodási mód esetelése után Téglás a mezőgazdasági törvény 20—23. §-airól szól, azok betartását sürgeti.

„Ezek szemelőtt tartásával mindenekelőtt meg kell állapítani a közösen használandó legelő egész terjedelmét, azután pedig meg kell határozni, hogy abból mennyi a tavasztól ősziig használható legelő és mennyi az olyan legelő, a hol csak kaszálás után és illetőleg a termés behordása után szabad legeltetni. Ezek után következik a jó szakértő gazdákat igényelő becslés, vagyis az egyes legelőrészek fütermésének, illetőleg marha-birásának megállapítása.“

A legeltetés időtartamáról, megkezdésének és befejezésének idejéről, a tagokra való beosztásáról, ezeknek pásztánként való legeltetéséről, a megengedett marhaállomány meghatározásáról, a csordák beosztásáról, a jó pásztor kötelességéről, a legelő trágyázásáról, az itató, delelő és éjjelező helyekről, a legelő tisztán

tartásáról, a kopárosodó foltok gyors begyepesítéséről, mohos legelők javításáról, keletkező vízfolyások gyors eltereléséről szól azután jóízű magyarsággal, keresetlen egyszerű nyelven, a mely bizonyára meghallgatásra talált a hallgatóságnál, s ekként rövid körvonalakban a helyes legelőgazdaság egész kecsegtető képét tárja fel. Figyelmezteti Téglás a csángókat, hogy ennek a gazdaságnak meghonosítása áldozat nélkül nem lesz lehetséges, de csak így menthetik meg állattenyésztésüket.

Az érdekes füzet így végződik: „A legelőgazdaság rendezésének önök előtt feladata tehát az amugy is nagy terheket viselő jelenlegi nemzedéktől újabb áldozattal járó, szorgalmas munkát kíván, de mert lelkükre tett kézzel nem vehetik tagadásba, hogy a feladat saját hibás, elhanyagolt gazdálkodásuk folytán vált nehézzé: hiszem, hogy szavaim nem csüggedést, hanem az önsegély tettekre kész érzetét keltik önökben és az a tudat, hogy a mit tenniük kell, az önmagukért és gyermekeik jólétéért való áldozat, a kötelességérzet felébresztésével, kitartó, buzgó munkásságra serkenti önöket.

Ebben a reményben, fentartva azon ígéretemet, hogyha időm engedi, alkalomadtán még elmondok egyet-mást, majd az önöket szintén közelről érdeklő *havasgazdálkodásról is*, lelkemből kívánom, hogy a mivel a legelőgazdaság iránti ismereteiket és hajlamaikat gazdagítani igyekeztem, találjon elméjük és lelkükben termékeny talajra s az elvetett mag érlelődjék mihamarább a közhangulatban is erős, határozott akarattá, a mi rövid időn megtermi e szép vidéken a rendszeres legelőgazdaság gyakorlatát és ezzel a csángók jólétének egyik legfőbb zálogát képező intenzív állattenyésztés és állatgazdaság virágzó lendületet nyer.

Adjon az Ég ehhez Önöknek kedvet, kitartást és gazdag sikert, reám pedig ne emlékezzenek nehéz szívvvel, hogy ilyen kemény próbára tettem türelmüket.“

Én pedig azzal az óhajjal zárom ezen ismertető soraimat, vajha minél több szaktársunk szánná magát ily irányu tevékenységre, a melylyel hazájának és szakjának mérhetlen hasznára lehet.

Bund Károly.